

**Závěry a doporučení Kongresu České lékařské komory
k problematice znaleckých posudků z oboru zdravotnictví
a postupu lege artis
konaného dne 18. června 2009 v Praze**

1. Zákon č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnících ve znění pozdějších předpisů, je v současné době nevyhovující a lze doporučit jeho rekodifikaci. V rámci nového zákona by bylo třeba věnovat jeho samostatnou část znalecké činnosti v oboru zdravotnictví, zejména posuzování správnosti odborného postupu při léčbě pacientů.
2. K výkonu znalecké činnosti v oboru zdravotnictví nemůže být dostačující specializovaná způsobilost lékaře podle zákona č. 95/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů, která pouze zakládá způsobilost k samostatnému výkonu lékařské profese. Znalec posuzující činnost jiných lékařů, by měl být doporučen profesní komorou, na základě stanoviska její vědecké rady, nebo příslušné odborné vědecké společnosti, které by garantovaly jeho odbornou erudici i dostatečnou praxi.
3. Posuzovat správnost či nesprávnost postupu lékaře, či jiného zdravotníka, by měl vždy znalec stejné odbornosti, který zná rozsah jeho profesních povinností a dokáže posoudit, zda byly dodrženy či porušeny. To nevyklučuje, aby se ve složitějších případech na posuzování podíleli i znalci z dalších oborů, zejména z oboru soudního lékařství při interpretaci pitevních nálezů, stanovení příčiny smrti, patologických úrazových změn, toxikologických a dalších laboratorních nálezů a dalších skutečností, které přísluší posuzovat soudnímu lékaři.
4. Znalec či znalecká komise by měli mít vždy od počátku kompletní podklady, bez nichž by neměl být znalecký posudek vypracován. Mezi ně, kromě kompletní zdravotnické dokumentace, patří i vyjádření všech lékařů a dalších zdravotníků, jejichž činnost je hodnocena, k posuzovanému případu, informace o konkrétních podmínkách příslušného pracoviště, popřípadě též vyjádření příslušného primáře oddělení, přednosta kliniky, či jiného odpovědného vedoucího pracovníka k posuzovanému případu.
5. Není důvod k favorizaci ústavních znaleckých posudků před znaleckými posudky soudních znalců jednotlivců. Soud by měl brát především v úvahu odbornou erudici posuzujících odborníků.

6. Znalecké posudky z oboru zdravotnictví mají zásadní význam a zejména pokud hodnotí správnost postupu lékařů, musí je zpracovávat vysoce renomovaní odborníci, jejichž erudice musí být zaručena příslušnou profesní organizací. Ohodnocení práce těchto soudních znalců v současné době je naprosto neadekvátní, což může být jedním z důvodů, proč mnozí vysoce renomovaní odborníci odmítají za takto nedůstojných podmínek znaleckou činnost vykonávat. Odměňování soudních znalců z oboru zdravotnictví, by mělo být podstatně zvýšeno oproti současnému nevyhovujícímu stavu.
7. Znalec by měl být odpovědný jak za škodu způsobenou nesprávným znaleckým posudkem (viz R 31/2009 – rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 25 Cdo 883/2006), tak také snadno odvolatelný z funkce znalce, předkládá-li opakovaně znalecké posudky, které jsou posléze hodnoceny jako nesprávné, nepřesné, neúplné či obsahující závažné chyby. Současný stav, kdy znalec je z těchto důvodů ze své funkce prakticky neodvolatelný, je zcela nevyhovující.
8. Bylo by žádoucí, ve spolupráci s Českou lékařskou komorou, její vědeckou radou a za účasti odborných vědeckých společností, stanovit nové podmínky pro jmenování znalců z oboru zdravotnictví, jejich eventuální nové rozdělení do odvětví a skupin, odpovídající současné vyšší specializaci lékařských odborností a podle nových podmínek a kritérií zhodnotit, zda znalci z oboru zdravotnictví dosud zapsaní v seznamech Ministerstva spravedlnosti a krajských soudů, jsou nadále způsobilí k výkonu znalecké činnosti.
9. Při rozporech ve znaleckých posudcích v trestním řízení, je třeba vycházet z principu presumpce nevin, který se projevuje v principu „v pochybnosti pro obviněného“. Nepodaří-li se v trestním řízení odstranit rozpory mezi znaleckými posudky, pak je třeba postupovat podle této ústavní zásady, v souladu s nálezy Ústavního soudu I. ÚS 429/03 a III. ÚS 299/06.
10. V občanském soudním řízení by bylo žádoucí umožnit předkládání znaleckých posudků také kteroukoli ze stran řízení a současně umožnit, aby strany mohly vznášet námitky proti odbornému zaměření znalce a proti zadaným otázkám, stejně jako v trestním řízení.
11. I podle dosavadní právní úpravy by měl soud v občanském soudním řízení, dříve než zadá znalecký posudek, vždy zjistit stanovisko stran k otázce odbornosti znalce a otázkám zadávaným znalci. Pokud takto

soud nepostupuje, lze to považovat za vadu řízení, která může být důvodem ke zrušení rozhodnutí.

12. Za velmi seriózní základ pro posuzování správnosti odborného postupu lékařů lze považovat usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 3. 2005 sp. zn. 7 Tdo 219/2005. Z něho by bylo vhodné vycházet i při budoucím legislativním vyjádření povinnosti lékaře postupovat lege artis.
13. Je nutno zásadně odlišit situaci, kdy lékař postupoval odborně správným způsobem (lege artis) a na základě získaných poznatků učinil mylné rozhodnutí, od situace, kdy k mylnému rozhodnutí lékaře došlo na základě hrubé nedbalosti, nevyužití dostupných diagnostických metod, které mohly a měly být využity, apod.
14. Stanovisko odborné společnosti České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně k určitému odbornému postupu, je z právního hlediska doporučením občanského sdružení a nelze jej považovat za závazné pro lékaře. Závazné stanovisko k odborným problémům poskytování zdravotní péče a ve zdravotnickém výzkumu mohou pro své členy vydávat pouze Česká lékařská komora, Česká stomatologická komora a Česká lékárnická komora. K tomu viz. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 12. 2008 sp. zn. 8 Tdo 1421/2008. Úzká spolupráce mezi odbornými společnostmi ČLS JEP a orgány ČLK je velmi žádoucí a nezbytná.
15. V rámci zásady ultima ratio – tedy krajní úlohy trestní represe, vyjádřené i v novém trestním zákoníku, by mělo být více využíváno postupu, kdy orgán činný v trestním řízení místo zahájení trestního stíhání proti lékaři, věc odevzdá České lékařské komoře k disciplinárnímu řízení, popřípadě je-li již trestní stíhání zahájeno, věc postoupí České lékařské komoře k disciplinárnímu řízení. K tomu, aby toto disciplinární řízení mohlo být efektivní a splnit svůj účel, je potřebné rozšířit škálu disciplinárních opatření, které může lékařská komora uložit tak, aby disciplinární opatření mohlo plnit spíše úlohu nápravnou a do budoucna preventivní, než pouze úlohu represivní. To předpokládá, aby vedle možnosti ukládat pokuty a vyloučit z komory, byla v rámci disciplinárních opatření dána komoře kompetence stanovit lékařům v potřebném rozsahu doškolení, případně přezkoušení před odbornou komisí, jako podmínku k dalšímu samostatnému výkonu lékařského povolání.
16. V nové zdravotnické legislativě, která v budoucnu nahradí současný zákon o péči o zdraví lidu, doporučujeme zachovat možnost příspěvku státu pacientovi, nebo pozůstalým, v případě, kdy došlo k odbornému

pochybení při léčbě, avšak nejsou splněny podmínky pro poskytnutí náhrady škody. Tuto možnost dává současné ustanovení § 78 odst. 2 zákona o péči o zdraví lidu č. 20/1966 Sb. ve znění pozdějších předpisů. V nově navrhovaných zdravotnických zákonech, ať již byly předloženy v poslední době (navrhovaný zákon o zdravotnických službách) nebo byly předloženy v dřívějším období (dříve navrhovaný zákon o zdravotní péči), se možnost poskytnutí příspěvku poškozenému pacientovi, kterému nevznikl nárok na náhradu škody, popřípadě pozůstalým po tomto pacientovi již nepředpokládala. Nepřiznání náhrady škody v případě nesplnění podmínky příčinné souvislosti mezi pochybením a následkem, nebo v případě, kdy sice došlo k pochybení, které však nelze označit za porušení právní povinnosti zdravotnického zařízení, může být pro pacienta či pozůstalé v některých případech nepřiměřeně tvrdé a tudíž nespravedlivé. Stejně tak jako byl přijat a posléze i rozšířen zákon o peněžité pomoci obětem trestné činnosti, je třeba zachovat a rozšířit možnost peněžité pomoci státu pacientovi či pozůstalým, pokud ke škodě došlo při poskytování zdravotní péče a povinnost k její náhradě zdravotnickému zařízení nevznikla.